

- Warsztaty opracowania planów lokalnej współpracy
- Projekt „Ochrona i poprawa jakości siedlisk rzadkich motyli podmokłych łąk półnaturalnych”
- Międzynarodowy Dzień Mokradel
- Rospuda
- Uczestnictwo w Radzie Społeczno-Naukowej przy Zarządzie Parków Krajobrazowych Mazowieckiego, Chojnowskiego i Brudzeńskiego
- działalność rolnośrodowiskowa

Warsztaty opracowania planów lokalnej współpracy

Koordynacja projektu „Opracowanie planów renaturyzacji siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków na obszarach Natura 2000 oraz planów zarządzania dla wybranych gatunków objętych Dyrektywą Ptasią i Dyrektywą Siedliskową” na Bagnie Całowanie.

CMok koordynuje na zlecenie Ministerstwa Środowiska stworzenie Programu Lokalnej Współpracy na Bagnie Całowanie. Tworzenie Programu opiera się na cyklu 3 3-dniowych warsztatów, które odbyły się w listopadzie 2006, lutym 2007 i kwietniu 2007. Idea tworzenia programu polega na uczestnictwie wszystkich zainteresowanych stron oraz współautorstwie każdego z rozdziałów. Projekt spotkał się z dużym zainteresowaniem i zaangażowaniem bardzo wielu instytucji, zarówno tych stale współpracujących z CMok jak i nie związanych do tej pory z ochroną przyrody w ostoi.

Projekt „Ochrona i poprawa jakości siedlisk rzadkich motyli podmokłych łąk półnaturalnych”

Streszczenie drugiego raportu okresowego dla projektu:

„Ochrona i poprawa jakości siedlisk rzadkich motyli podmokłych łąk półnaturalnych” za okres 01.02.2007 do 30.12.2007. Rok 2007 był pierwszym pełnym rokiem realizacji projektu. W okresie tym zrealizowano większość prac przygotowawczych, rozpoczęto też prace terenowe związane z praktyczną ochroną przyrody oraz edukacją. Toczy się również proces monitorowania siedlisk. Dotychczasowe problemy w realizacji projektu (brak współfinansowania i jednej z umów partnerskich) zostały pozytywnie rozwiązane. Działania przygotowawcze Plan działań został przygotowany jesienią 2007. Precyzuje on wszystkie zadania projektu w poszczególnych obszarach wraz z terminami i organizacjami odpowiedzialnymi za koordynację poszczególnych prac. Przygotowanie planu oparte zostało na badaniach terenowych, konsultacjach z lokalnymi ekspertami oraz Komitetem Sterującym. Pozwolenia i umowy niezbędne do realizacji projektu zostały w większości uzyskane. Pozwoliło to na rozpoczęcie części zadań czynnej ochrony przyrody (m.in. odkrzaczanie, wykaszanie).

Czynna ochrona przyrody

Odkrzaczanie przeprowadzone zostało na Torfowiskach Chełmskich (20 ha), Bagnie Całowanie (4,5 ha) oraz w KPN (12 ha). Poleski Park Krajobrazowy zakupił rębak, którym pocięto gałęzie, poczym wywieziono je z terenów cennych przyrodniczo. Na Bagnie Całowanie testowano różne typy rębaków w celu wyboru odpowiedniego typu do zakupu.

Koszenie inicjujące przeprowadzono na terenie Puszczy Kampinoskiej (20 ha) oraz na Bagnie Całowanie (5 ha). Trwają negocjacje z kolejnymi właścicielami działek na których terenie planowane jest to działanie. Koszenie wykonano na Torfowiskach Chełmskich (15 ha) oraz w KPN (55 ha). W projekcie zaplanowano wykup gruntów w KPN, w 2007 roku zakupiono 3 działki. Cena gruntów od 2005 roku (ustalenie budżetu) znacznie wzrosła, dlatego ta część projektu będzie musiała ulec zmianie – ilość wykupionych gruntów najprawdopodobniej będzie zmniejszona. Zmodyfikowano zakres renaturalizacji łąk. Na podstawie analizy skuteczności różnych metod, zdecydowano się na kombinację usuwania zmurszałej warstwy torfu, usuwanie darni oraz przenoszenie siana z łąk motylowych na miejsca z usuniętą wierzchnią warstwą. Rozpoczęto badania banku nasion (we współpracy z Instytutem Botaniki Uniwersytetu Warszawskiego), którego wyniki (wiosna 2008 roku) pozwolą na określenie głębokości posiadanej warstwy gleby. Usunięty materiał będzie użyty do rekultywacji hałdy kopalni węgla w Bogdance. Monitoring rezultatów projektu składa się z trzech komponentów: i) bezpośredniego monitoringu populacji motyli gatunków objętych projektem, ii) roślinności oraz iii) warunków hydrologicznych (57 punktów pomiarowych). Działania wykonane w 2007 roku miały na celu określenie sytuacji wyjściowej.

Edukacja

Spotkania lokalne odbyły się na Bagnie Całowanie i Torfowisku Sobowice. We wsiach w okolicy Bagna Całowanie (Podbiel i Całowanie) wizytowane były wszystkie gospodarstwa (ponad 200), przeprowadzono około 100 rozmów z gospodarzami, rozdano około 170 ulotek. Mieszkańcy zostali poinformowani o projekcie, jego celach oraz możliwości współpracy. Spotkania te poprzedzały wizyty u właścicieli działek szczególnie cennych ze względów przyrodniczych (motylowe działki). Właścicielom proponowano pomoc w uzyskaniu dopłat rolnosrodowiskowych a w razie potrzeby podpisywane były umowy o dzierżawę nieużywanych łąk i/lub pozwolenia na działania w ramach projektu (m. in. pierwszy pokos, podniesienie stanu wód gruntowych, odbiór siana). Szkolenia dla doradców rolnosrodowiskowych przeprowadzono w województwach mazowieckim (4) oraz lubelskim (1). Przeszkolonych zostało ok. 90 osób. Szkolenia dla rolników przeprowadzono w okolicach bagna Całowanie. Odbyły się 2 szkolenia (w Ponurzyca i Osiecku) dla rolników (50 uczestników) zachęcające do korzystania z pakietów rolnosrodowiskowych Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich. Szkolenie dla nauczycieli odbyło się w Chełmie. Zajęcia dotyczyły Natury 2000 oraz różnorodności biologicznej torfowisk ze szczególnym uwzględnieniem motyli. Przeszkolono 20 osób. W ramach promocji projektu przygotowano stronę internetową (www.rec.org.pl/life) ulotkę (2.000 szt.) oraz plakat (500 szt., A1). Materiały te, w wersji elektronicznej, dostępne są na stronie internetowej. Promocja projektu miała miejsce podczas szkoleń w Gliwicach (dot. programu LIFE +) oraz w Poznaniu (targi POLEKO). Na Bagnie Całowanie powstała wieża obserwacyjna przy istniejącej już ścieżce przyrodniczej.

Finansowanie i współpraca partnerska

Brak współfinansowania był jednym z głównych problemów projektu. Spowodowało to opóźnienie realizacji kilku działań. Problem ten w większości został rozwiązany – w listopadzie 2007 roku Fundacja Ekofundusz przyznała dotacje na realizację projektu. Pod koniec grudnia podpisano ostatnią z sześciu umów partnerskich. Pozwala to na pełną realizację projektu na wszystkich planowanych obszarach. Spotkanie partnerów projektu (the kick-off meeting) odbyło się w siedzibie Mazowieckiego Parku Krajobrazowego w Otwocku w maju 2007. Omówione zostały poszczególne działania, kwestie związane z zarządzaniem projektem oraz strona finansowa. Komitet Sterujący zebrał się w październiku 2007 roku w siedzibie KPN. Obecni byli wszyscy polscy partnerzy, przedstawiciel Ministerstwa Środowiska, konserwatorzy przyrody z województwa mazowieckiego oraz lubelskiego. Na spotkaniu przedstawione oraz przedyskutowane zostały działania projektu oraz problemy w

realizacji działań. Dyskusja dotyczyła głównie braku umowy partnerskiej z KPN, problemu współfinansowania oraz spraw technicznych dotyczących bieżących działań.

Posumowanie

W 2007 roku dużo energii włożono w działania przygotowujące do wykonania właściwych zadań czynnej ochrony przyrody. Głównym problemem było pozyskanie pozwoleń i współfinansowania. Problemy te zostały szczęśliwie rozwiązane co pozwoliło na zainicjowanie działań w terenie. Spodziewane jest, że w roku 2008 zostanie zrealizowana większość działań ochronnych, oraz innych przedsięwzięć zaplanowanych w projekcie.

Międzynarodowy Dzień Mokradeł

W 2007 r obchody Międzynarodowego Dnia Mokradeł przygotowano pod hasłem ochrony Doliny Rospudy. Zorganizowano noc koncertową w klubie M25 (Noc Rospudy, ok. 500 uczestników), podczas której wystąpiła Urszula Dudziak, Stanisław Sojka oraz zespół Dautenis, a także dzień seminaryjny (Dzień Rospudy, ok. 350 uczestników). Obie imprezy spotkały się ze znacznym zainteresowaniem mediów. Tradycyjnie podjęto też współpracę z radiem Tok-Fm, w którym odbyły się dwie audycje dotyczące ochrony mokradeł, w tym w szczególności Doliny Rospudy.

Ochrona Doliny Rospudy

W styczniu 2007 CMok nabył udział w gruntach położonych nad Rospudą - w przeliczeniu na metry mamy niecałe 150 m² (ok. 266/10 000 części działki będącej na trasie obwodnicy). Działka ma 9 właścicieli (w tym CMok, OTOP Pracownia, i 4 osoby prywatne). Wobec działki toczy się procedura wywłaszczeniowa. Wykup odbył się w celu uzyskania praw do bycia stroną w postępowaniu na budowę na podstawie prawa budowlanego.

W lutym zorganizowano „Noc Rospudy – Dzień Mokradeł” z okazji Światowego Dnia Mokradeł (patrz osobny punkt).

W ramach zaangażowania w procedury sądowe w sprawie budowy obwodnicy Augustowa CMok:

- przesłał skargę do WSA na decyzję Ministra z 02 lutego 2007 (25.02.2007),
- odwołał się do Głównego Inspektora Nadzoru Budowlanego od pozwolenia na budowę (27.03.2007),
- przekazał list do PROP w sprawie zalesień Sejneńszczyźnie w ramach kompensacji list do PROP (20.04.07),
- wnioskował do WSA o wymierzenie organowi administracji - Ministrowi Środowiska grzywny w wysokości dziesięciokrotnego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej - za nieprzekazanie, w przepisany terminie - sądowi administracyjnemu skargi złożonej na wydaną przez niego decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach (10.05.07).
- przesłał skargę do WSA na decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na budowę obwodnicy.
- Wiktor Kotowski zgłosił się do obrad Okrągłego Stołu w sprawie Rospudy, które rozpoczęły się 9 stycznia 2008 roku.

Uczestnictwo w Radzie Społeczno-Naukowej przy Zarządzie Parków Krajobrazowych Mazowieckiego, Chojnowskiego i Brudzeńskiego

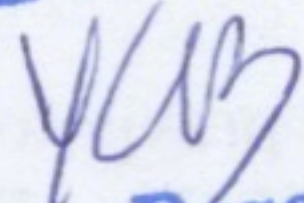
Reprezentację CMok Radzie przejął jesienią 2007 Paweł Pawlikowski, który wziął udział w 1 posiedzeniu.

Działalność rolnośrodowiskowa

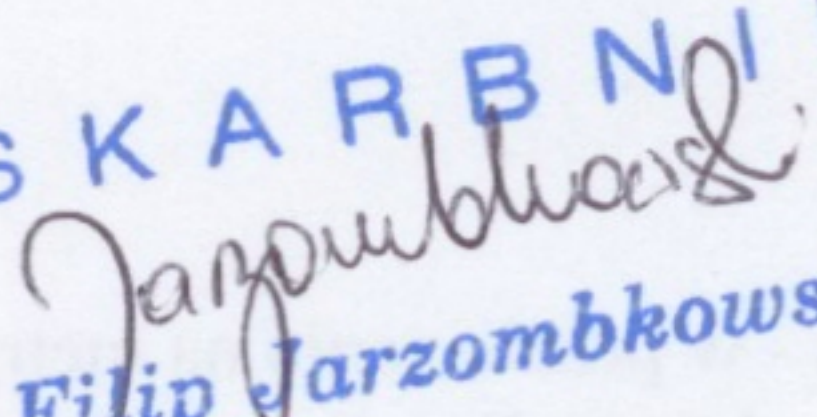
CMok prowadził gospodarke rolno-środowiskową na Torfowisku Calowanie, na gruntach użyczonych przez Zarząd Parków Krajobrazowych Mazowieckiego, Chojnowskiego i Brudzeńskiego. W ramach tej działalności wykaszano łąki oraz prowadzono wypas ekstensywny. Dopłaty uzyskane z tytułu gospodarke rolnośrodowiskowej przeznaczono na pokrycie kosztów wykonania zadań ochronnych oraz na działalność statutową.

W grudniu 2007 r. CMok przejął w dzierżawę 50 ha łąk w na terenie Kampinoskiego Parku Narodowego w celu użytkowania rolnośrodowiskowego występujących tam, obecnie zarastających, łąk półnaturalnych.

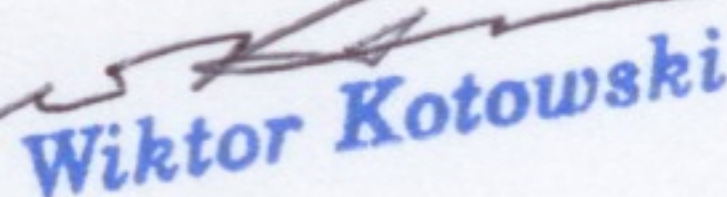
WICEPREZES

Kamila Brzezińska

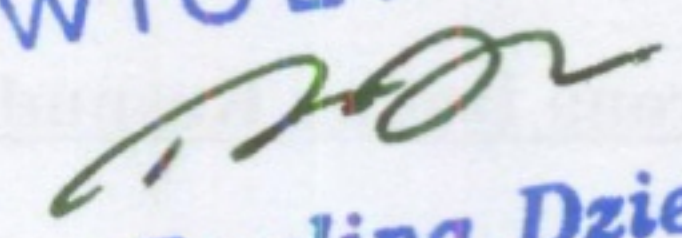
Centrum Ochrony Mokrade:
ul. Raszyńska 32/44 m.140, 02-026 Warszawa
NIP 534-21-95-624, REGON 01515444
tel. (22) 498 18 99, fax (22) 499 72 11

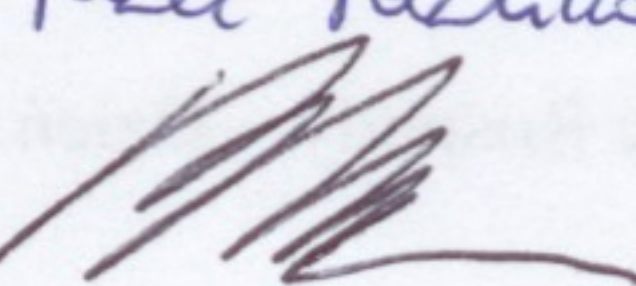
SKARBNIK

Filip Jarzombkowski

PREZES

Wiktor Kotowski

WICEPREZES

Paulina Dzierża

Sekretarz

Piotr Pachluszka